
ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI ODBORNÉ KOMISE PRO DŮCHODOVOU REFORMU V LETECH 2014–2017

Předkládá: Martin Potůček, předseda

Obsah

Souhrn	2
1 Ustavení Odborné komise a její poslání	3
2 Návrhy Odborné komise.....	4
2.1 Návrhy promítnuté do přijatých zákonů	4
2.2 Návrh schválený vládou a předaný k projednání v Parlamentu ČR.....	5
2.3 Návrh, jehož projednávání bylo přerušeno na úrovni vedení MPSV ČR	5
2.4 Návrh zpracovaný a zasláný panu předsedovi vlády ČR do jeho rukou na jeho žádost dne 15. 5. 2017	6
3 Přehled plnění konkrétních cílů a úkolů stanovených Mandátem.....	8
4 Orgány Odborné komise	10
4.1 Plénum.....	10
4.2 Pracovní týmy	10
4.3 Pracovní konference a stálé semináře	10
4.4 Sekretariát	11
5 Spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí a s Ministerstvem financí.....	12
6 Politické konzultace	13
7 Působení OK ve veřejném prostoru.....	14
7.1 Webová stránka.....	14
7.2 Komunikace s občany	14
7.3 Spolupráce s médii	14
8 Závěry a doporučení k pokračování důchodové reformy.....	15
Zdroje	16
Příloha 1: Přehled členů a členek, spolupracovníků a spolupracovnic Odborné komise.....	17
Příloha 2: Přehled jednání orgánů Odborné komise	20

Souhrn

Odborná komise pro důchodovou reformu byla ustavena na základě Koaliční smlouvy a Programového prohlášení vlády v roce 2014. Podporu její činnosti poskytlo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Na její půdě se rozvinula široce založená diskuse odborníků, politiků, sociálních partnerů a občanské veřejnosti. Debaty o důchodové reformě vyústily v konkrétní návrhy změn.

Návrhů na úpravu českého důchodového systému přijala Odborná komise pro důchodovou reformu celkem deset a týkaly se všech tří systémových pilířů. Projednávání jednoho z nich bylo přerušeno na úrovni vedení MPSV. Devět zbývajících bylo schváleno vládou a osm z nich bylo posléze přijato parlamentem a promítnuto do zákonných norem.

Činnost komise se kromě plenárních jednání, o jejichž obsahu informoval předseda na tiskových konferencích a brífincích, odehrávala převážně na půdě tří specializovaných pracovních týmů a stálých seminářů; v letech 2014 a 2016 se uskutečnily dvě pracovní konference. Transparentnost činnosti komise byla zajištěna pravidelně aktualizovanou webovou stránkou, jejímž prostřednictvím probíhala i komunikace s občany.

O činnost komise projevovala po celou dobu jejího působení zájem média. I jejich prostřednictvím došlo ve veřejném prostoru k výrazné proměně uvažování o vhodnosti navrhovaných řešení. Hledisko dlouhodobé fiskální udržitelnosti bylo doplněno kritériem důstojného života důchodců, posílení principu zásluhovosti a narovnání transferu mezi rodinou a společností.

Za tři a půl roku činnosti se komisi podařilo vymezit na různé úrovni obecnosti celou řadu problémů českého důchodového systému. U většiny z nich bylo možno formulovat i návrhy jejich řešení. Identifikované problémy důchodového systému a návrhy na jejich řešení jsou shrnuty v dokumentu Tezaurus problémů a návrhů k pokračování důchodové reformy.¹ Budou tedy k dispozici pokračovatelům práce na důchodové reformě.

¹ Viz TEZaurus PROBLÉMŮ A NÁVRHŮ K POKRAČOVÁNÍ DŮCHODOVÉ REFORMY (2017).

1 Ustavení Odborné komise a její poslání

Koaliční smlouva mezi ČSSD, ANO a KDU-ČSL avizovala „*sestavení odborné komise v gesci ministerstva práce a sociálních věcí a ministerstva financí, složené z delegovaných zástupců koaličních stran, opozice, zástupců tripartity a odborníků z řad ekonomů, demografů a sociologů, která připraví úpravy zdanění práce a důchodového systému s účinností od roku 2017 tak, abychom zajistili výplaty důstojných penzí, posílení principu zásluhovosti, narovnání transferu mezi rodinou a společností a zastropování věku odchodu do důchodu*“ (Koaliční smlouva 2014: 17).

Podoba a poslání komise byly specifikovány v Programovém prohlášení vlády, schváleném na jejím jednání 14. února 2014: „*Vláda (...) ustaví Odborné komise jak k ukončení II. pilíře a návrhům změn důchodového systému, tak k návrhu dlouhodobého a systémového řešení rodinné politiky v České republice. Vláda připraví detailní návrh na ukončení důchodového spoření při respektování vlastnických práv jeho účastníků a dále komplexní a vzájemně provázaný souhrn konkrétních návrhů na změny v důchodovém systému, které přinesou jeho dlouhodobě stabilní uspořádání a přiměřenost poskytovaných dávek.*“ (Programové prohlášení vlády 2014: 6)

V průběhu následných přípravných jednání se zakládající stálí členové komise (tj. političtí představitelé všech sedmi politických stran a hnutí zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR) vyjádřili k předloženým pracovním návrhům Mandátu, Statutu a Jednacího řádu a vybrali deset dalších stálých členů z řad odborníků. Těchto sedmnáct stálých členů komise doplnili čtyři zástupci sociálních partnerů. Na jednání komise byli pravidelně zváni zástupci veřejné správy a veřejných institucí a další odborníci.

Na jednání komise dne 22. 5. 2014, konaném poprvé v úplném složení, se její členové vyjádřili k pracovním verzím Mandátu, Statutu a Jednacího řádu, do nichž již byly včleněny připomínky politických představitelů. Po promítnutí dalších připomínek byly výsledné verze všech tří dokumentů vyhlášeny příkazem ministryně práce a sociálních věcí č. 9/2014. Staly se základními dokumenty upravujícími činnost komise. Od května 2014 začal zajišťovat práci Odborné komise její sekretariát a od června téhož roku se její činnost rozčlenila do tří tematicky profilovaných pracovních týmů.

Poslání komise upřesnil její Mandát takto: „*Odborná komise pro důchodovou se zavazuje provést zhodnocení stavu českého důchodového systému v interdisciplinárním pohledu a připravit široce sdílený návrh pokračování důchodové reformy v České republice tak, aby byl zabezpečen důstojný příjem důchodců a zajištěno dlouhodobě stabilní uspořádání a finanční udržitelnost důchodového systému ve výhledu budoucích desetiletí. (...) Odborná komise navrhne, posoudí a následně doporučí změny důchodového systému, které zajistí přiměřené a důstojné důchody, posílení principu zásluhovosti, narovnání transferu mezi rodinou a společností a principy nastavení věku odchodu do důchodu.*“ (Mandát 2014: 1)

2 Návrhy Odborné komise

2.1 Návrhy promítnuté do přijatých zákonů

Návrhy realizované v rámci základního důchodového pojištění (prvního pilíře)

1. Návrh revizního systému nastavení hranice důchodového věku.
2. Stanovení minimální valorizace procentní výměry důchodů podle indexu spotřebitelských cen (životních nákladů) domácností. V případě, že by však tento index měl nižší hodnotu než index růstu spotřebitelských cen (životních nákladů) domácností důchodců, potom bude ke stanovení minimální valorizace procentní výměry důchodů použit index růstu spotřebitelských cen domácností důchodců.
3. Stanovení minimální valorizace průměrného starobního důchodu představující úhrn částky, o kterou se zvýší základní výměra důchodu, a částky, o kterou se zvýší procentní výměra důchodu, ve výši součtu stanoveného růstu spotřebitelských cen a jedné poloviny růstu reálné mzdy.

Realizace: *Promítnuto do zákona č. 203/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 12. 7. 2017.*

První odrážka:

- § 29 odst. 4, § 32 odst. 2, § 32 odst. 3, § 38 a § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“) + nové znění přílohy k ZDP;
- změna týkající se nadpisu části druhé, nový § 4a a § 10b zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů;
- § 271b odst. 6 a § 271h odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Druhá a třetí odrážka: § 67 odst. 6 a 8 ZDP: „Při stanovení částky zvýšení důchodů se přihlíží nejen k růstu cen za domácnosti celkem, ale současně i k růstu cen za domácnosti důchodců, a použije se výhodnější možnost (dosud se přihlíželo pouze k růstu cen za domácnosti celkem) a dále se při stanovení částky zvýšení důchodů zohledňuje polovina růstu reálné mzdy (dosud se přihlíželo k růstu reálné mzdy o jednu třetinu).“

Návrhy realizované v rámci systému důchodového spoření (druhého pilíře)

- Návrh způsobu ukončení systému důchodového spoření, který minimalizoval jak riziko právních sporů, tak náklady a administrativní zátěž státní správy, penzijních společností a účastníků systému.

Realizace: *Promítnuto do zákona č. 376/2015 Sb., o ukončení důchodového spoření; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 28. 12. 2015.*

Návrhy realizované v rámci doplňkového penzijního spoření (třetího pilíře)

- Rozšíření osvobození od daně z příjmů i na výplaty penzí prováděné po dobu nejméně 10 let.
- Snížení minimálního věku pro účast z 18 na 0 let.
- Zvýšení limitu pro kolektivní investování do standardních fondů z 35 na 40 % (nakonec zvýšeno na 60 %) a do speciálních fondů z 5 na 10 % (nakonec zvýšeno na 20 %) z hodnoty majetku v účastnickém fondu.
- Povinnost bank držet peněžní prostředky vyplácené účastníkům odděleně od ostatních prostředků. Tyto prostředky nespádají do majetkové podstaty v případě úpadku penzijní společnosti.

Realizace: Promítnuto do zákona č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 28. 12. 2015.

První odrážka: část pátá Změna zákona o daních z příjmů, čl. V., § 4 odst. 1 písm. I,

Druhá odrážka: část dvacátá šestá Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření, čl. XXIX, § 2,

Třetí odrážka: část dvacátá šestá Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření, čl. XXIX, § 105 odst. 2 a 3,

Čtvrtá odrážka: část dvacátá šestá Změna zákona o doplňkovém penzijním spoření, čl. XXIX, § 47a.

2.2 Návrh schválený vládou a předaný k projednání v Parlamentu ČR

Návrh v rámci základního důchodového pojištění (prvního pilíře):

- Diferenciace sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi.

Realizace: Dne 5. 4. 2017 schválila vláda návrh zákona, kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Návrh zákona byl postoupen Poslanecké sněmovně Parlamentu k projednání jako sněmovní tisk č. 1096.

2.3 Návrh, jehož projednávání bylo přerušeno na úrovni vedení MPSV ČR

Návrh v rámci základního důchodového pojištění (prvního pilíře):

- Sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků rozdělením sloučeného vyměřovacího základu na půl mezi oba partnery.

Ministerstvo práce a sociálních věcí provedlo v rámci přípravy návrhu věcného řešení velmi podrobnou analýzu ohledně návrhu na zavedení institutu sdílení vyměřovacích základů do základního důchodového pojištění. Ukázalo se však, že realizace záměru by si vyžádala řešení některých zásadních problémů a situací, což by činilo tento záměr při současné podobě procesů a informačních systémů značně komplikovaným. Mezi věcnými problémy je potřeba zmínit například otázku některých situací, které by mohly nastat při ošetření náhradních dob pojištění, které jsou současně vyloučenými dobami. Ošetření těchto situací by za současného nastavení procesů a informačního systému bylo velmi složité nebo dokonce nemožné a výsledný efekt by bez dalších systémových změn přinesl pouze dílčí omezené efekty. Proto byly práce na tomto záměru v říjnu 2015 přerušeny. Od záměru jako takového se však do budoucna zcela neupouští. Ke zvážení se nabízí buď některé dílčí jednodušší varianty, nebo naopak sloučení s komplexnějšími změnami spojenými s optimalizací a elektronizací administrativních procesů a dalším rozvojem informačních systémů.

2.4 Návrh zpracovaný a zasláný panu předsedovi vlády ČR do jeho rukou na jeho žádost dne 15. 5. 2017

Návrh v rámci základního důchodového pojištění (prvního pilíře):

Realizace: Dokument „Hledání vyváženějšího způsobu valorizace penzí“, obsahující dvě varianty snížení závislosti absolutní výše valorizace na aktuální výši daného důchodu.²

² Návrh, zpracovaný pracovním týmem č. 2, viz <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2017/06/Hledání-vyváženějšího-způsobu-valorizace-19.-dubna-2017.pdf>.

Tabulka 1: Přehled návrhů Odborné komise

Návrh	Pilíř	Realizace	Zákon
revizní systém nastavení hranic důchodového věku	I.	promítnuto v přijatém zákoně	zákon č. 203/2017 Sb. , kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 12. 7. 2017
úprava stanovení minimální valorizace procentní výměry důchodů	I.	promítnuto v přijatém zákoně	
Úprava stanovení minimální valorizace průměrného starobního důchodu	I.	promítnuto v přijatém zákoně	
způsob ukončení systému důchodového spoření	II.	promítnuto v přijatém zákoně	zákon č. 376/2015 Sb. , o ukončení důchodového spoření; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 28. 12. 2015
rozšíření osvobození od daně z příjmů i na výplaty penzí po dobu minimálně 10 let	III.	promítnuto v přijatém zákoně	zákon č. 377/2015 Sb. , kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření; ve Sbírce zákonů uveřejněn dne 28. 12. 2015
snížení minimálního věku pro účast z 18 na 0 let	III.	promítnuto v přijatém zákoně	
zvýšení limitu pro kolektivní investování do standardních fondů	III.	promítnuto v přijatém zákoně	
povinnost bank držet peněžní prostředky vyplácené účastníkům odděleně	III.	promítnuto v přijatém zákoně	
diferenciace sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi	I.	schváleno vládou, postoupeno PS PČR	<i>Návrh zákona (měnící zákony č. 589/1992 Sb. a zákon č. 582/1991 Sb.) byl postoupen Poslanecké sněmovně Parlamentu k projednání jako sněmovní tisk č. 1096.</i>
sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků	I.	projednávání přerušeno na úrovni MPSV	-
dvě varianty snížení závislosti absolutní výše valorizace na aktuální výši daného důchodu	I.	zasláno předsedovi vlády	-

3 Přehled plnění konkrétních cílů a úkolů stanovených Mandátem

Cíl číslo 1: Navrhnout konkrétní mechanismus, pomocí kterého bude prováděno pravidelné hodnocení nastavení důchodového věku.

***Realizace:** Návrh revizního systému nastavení hranice důchodového věku, přijatý Odbornou komisí dne 11. 12. 2014 a promítnutý do novely Zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.*

Cíl číslo 2: Navrhnout takovou podobu valorizačního mechanismu, který zajistí úměrnou a důstojnou výši důchodu po celou dobu jeho výplaty.

Realizace:

- *Úprava valorizace důchodů, zlepšující poměr vývoje vyplácených důchodů k vývoji pracovních příjmů a lépe odpovídající reálné struktuře výdajů domácností důchodců, přijatá Odbornou komisí dne 1. 12. 2016, byla promítnuta do novely Zákona o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb.*
- *Dokument „Hledání vyváženějšího způsobu valorizace penzí“, obsahující dvě varianty snížení závislosti absolutní výše valorizace na aktuální výši daného důchodu, vyžádaný panem předsedou vlády (15. 5. 2017).*

Cíl číslo 3: Navrhnout konkrétní způsob ukončení systému důchodového spoření.

***Realizace:** Návrh způsobu ukončení systému důchodového spoření (tzv. II. pilíře), schválený Odbornou komisí dne 31. 7. 2014 a promítnutý do zákona č. 376/2015 Sb. o ukončení důchodového spoření.*

Cíl číslo 4: Navrhnout takové nastavení parametrů systému, při kterém dojde k posílení principu zásluhovosti bez negativního dopadu na ochranu před chudobou u populace důchodců.

***Realizace:** Návrhy na významnější zohlednění zásluh rodin s dětmi spočívající ve výraznějším zohlednění zásluh v podobě nákladů a práce v rodinách souvisejících s výchovou budoucích plátců do systému: návrh sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků a návrh diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi (oba návrhy podrobněji viz cíl 6).*

Cíl číslo 5: Navrhnout změny parametrů doplňkových důchodových systémů, zejména pak poskytované státní podpory s cílem motivovat k vytváření dlouhodobých úspor na stáří a k využití pro výplatu pravidelné penze a s ohledem na možnosti jednotlivých typů rodin a domácností.

Realizace cíle 5: *Návrh série opatření na podporu doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře), schválený Odbornou komisí dne 22. 12. 2014 a promítnutý do zákona č. 377/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona č. 376/2015 Sb.*

Cíl číslo 6: **Navrhnout takovou podobu transferů mezi občany, rodinami a státem zprostředkovaných důchodovým systémem, která zajistí vyvážené a všeobecně akceptované postavení všech typů domácností.**

Realizace:

- *Návrh sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků rozdělením sloučeného vyměřovacího základu na půl mezi oba partnery byl schválen Odbornou komisí dne 11. 12. 2014. Jeho projednávání bylo přerušeno vedením Ministerstva práce a sociálních věcí.*
- *Návrh diferenciací sazeb pojistných odvodů pro rodiny s dětmi, schválený Odbornou komisí dne 21. 5. 2015, přijatý vládou a postoupený k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.*

4 Orgány Odborné komise

4.1 Plénum

Brzy po přijetí základních dokumentů se plénum Odborné komise na svých zasedáních věnovalo vymezení způsobu, jakým bude komise v realizaci svého poslání postupovat. V červnu 2014 začaly pracovat tři pracovní týmy specializované na relativně ucelené tematické části celkového řešení důchodové reformy (viz dále). Těžiště činnosti Odborné komise se postupně přeneslo na jejich půdu. Navazující jednání pléna Odborné komise byla věnována především rekapitulaci činnosti, diskusím, následnému schvalování návrhů, které pracovní týmy předkládaly, a specifikaci činnosti v dalším období.

Odborná komise zasedla celkem sedmnáctkrát. Její rozhodování bylo poznamenáno rizikem nepřijetí nebo zamítnutí projednávaných návrhů vzhledem k nízké účasti stálých členů s hlasovacím právem (především z řad politické reprezentace).³

4.2 Pracovní týmy

Formát pracovních týmů umožňoval vést strukturovanější a cílenější diskuse za účasti těch, kterých se daná problematika přímo dotýkala a kteří projevovali o ni také největší zájem.

Tabulka 2: Přehled pracovních týmů OK a jejich zaměření

Zkratka	Název pracovního týmu	Realizace cílů Mandátu OK	Vedoucí týmu
PT1	Ukončení II. pilíře a nastavení parametrů III. pilíře	č. 3: Ukončení tzv. II. pilíře č. 5: Podoba doplňkových důchodových systémů	Vít Samek
PT2	Důchodový věk a valorizace důchodů	č. 1: Nastavení důchodového věku č. 2: Mechanismus valorizace důchodů	Tomáš Kučera
PT3	Komplexní systémové analýzy, zásluhovost a transfery	Obecný cíl: Komplexní systémové analýzy č. 4: Posílení principu zásluhovosti č. 6: Narovnání transferů mezi občany, rodinou a státem č. 5 (částečně): Podoba doplňkových důchodových systémů	Otakar Hampl

4.3 Pracovní konference a stálé semináře

Otázky obecnějšího charakteru byly diskutovány na dvou pracovních konferencích, které se konaly 13. listopadu 2014 a 30. listopadu 2016. Od května 2015 do ledna 2017 se rozeběhly diskuse i na půdě stálých seminářů, kterých se uskutečnilo celkem třináct.⁴

³ Viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=57.

⁴ Viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=1033.

4.4 Sekretariát

Sekretariát Odborné komise pracoval povětšinou ve složení tří lidí (studentů na částečný úvazek), kteří měli na starosti primárně organizační a komunikační záležitosti. Sekretariát zajišťoval jednotlivá jednání, zamlouval místnosti, posílal pozvánky, zajišťoval občerstvení, řešil vyúčtování a pořizoval zápisy z jednání. Zároveň sekretariát zodpovídal za veškerou vnitřní i vnější komunikaci včetně vedení webové stránky. Nárazově sekretariát plnil všechny úkoly, které se vyskytly v průběhu činnosti komise (například vedení stážistů).

5 Spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí a s Ministerstvem financí

Ministerstvo práce a sociálních věcí vytvořilo pro činnost Odborné komise následující prostředí:

- a. politickou podporu její činnosti;
- b. stanovení organizačně právních podmínek pro její činnost v podobě Mandátu, Statutu a Jednacího řádu;
- c. možnost průběžně spolupracovat s vedením ministerstva a jeho pracovníky, především s vedením a pracovníky sekce sociálně pojistných systémů;
- d. financování její činnosti na základě každoročně schvalovaného rozpočtu;
- e. využívání disponibilní infrastruktury ministerstva (jednací místnosti, napojení na informační systém atp.).

Jednotliví pracovníci Ministerstva financí konzultovali připravované návrhy na pracovních jednáních komise i pracovních týmů.

6 Politické konzultace

V institucionálním designu Odborné komise se postupně začala rýsovat slabina. Přípravy jejích návrhů na půdě pracovních týmů se totiž jen sporadicky účastnili zakládající stálí členové, tj. reprezentanti politických subjektů zastoupených v Poslanecké sněmovně. Postupně tak docházelo k faktické separaci odborné a správní diskuse na půdě pracovních týmů a politické diskuse na samotném plénu komise. Realizace původního konceptu fungování Odborné komise pro důchodovou reformu, tak jak byl formulován v programovém prohlášení vlády, tj. rozvíjení produktivního dialogu politiků, odborníků a úředníků, tak byl v praxi výrazně oslaben. Namísto iniciativy celé vlády tak reálně šlo pouze o dílčí agendu resortu Ministerstva práce a sociálních věcí. Jedním z důsledků se stalo i zpoždění procesu schvalování návrhů.

Základní bariérou pro důsledné naplňování úkolů, které byly Odborné komisi uloženy programovým prohlášením vlády, byla nedostatečná politická shoda o povaze a podobě dalšího směřování důchodové reformy. Existovala sice politická shoda, že důchodový systém reformovat potřebuje, nicméně neexistovala shoda na tom, jakými reformami dosáhnout toho, aby důchodový systém odpovídal současným nárokům i nárokům předvídatelné budoucnosti.

Předseda Odborné komise proto na konci roku 2015 zpracoval a předložil dokument „*Cestovní mapa české důchodové reformy*“,⁵ v jehož závěru bylo zformulováno sedm otázek pro představitele politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Jejich odpovědi shrnul dokument „*Přehled pozic politických stran a hnutí k Cestovní mapě české důchodové reformy k 30. 11. 2016*“.⁶ Nad ním se 1. prosince 2016, za přítomnosti představitelů MPSV, sešli političtí reprezentanti (stálí členové Odborné komise) s předsedou komise a vedoucími pracovních týmů.

Z odpovědí na uvedené otázky i z následné diskuse vyplývá, že shoda se nachází lépe na obecné úrovni než u konkrétnějších témat. Všechny politické subjekty jsou připraveny upravovat parametry důchodového systému. Kromě TOP 09, která na danou otázku neodpověděla, chtějí také všechny politické subjekty simultánně reformovat daňový a důchodový systém tak, aby zajistily důchodovému systému dostatečný příjem a zároveň podpořily hospodářský růst. S výjimkou KSČM jsou také všechna politická hnutí a strany připraveny měnit postavení pojistných a nepojistných dávek v sociálním systému. K myšlence zvyšování podílu výdajů na důchodový systém na hrubém domácím produktu se jednoznačně hlásí levicově orientované strany a KDU-ČSL, odpovědi ostatních politických subjektů jsou opatrnější. K zásadnějším strukturálním reformám se hlásí strany z pravicového spektra, KDU-ČSL i hnutí ANO, ČSSD vidí tuto možnost ve vzdálenější budoucnosti, podle KSČM nejsou potřeba vůbec.

⁵ Viz <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/12/Cestovni-mapa-ceske-duchodove-reformy-1.-prosince-2015.pdf>.

⁶ Viz <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2016/12/P%2599ehled-pozic-politick%25BDch-stran-a-hnut%25AD-k-Cestovni%25AD-map%25C4%9B-%25C4%8Desk%25A9-d%25AFchodov%25A9-reformy-30.-listopadu-2016.pdf>.

7 Působení OK ve veřejném prostoru

Jedním z hlavních přínosů činnosti Odborné komise byla podpora veřejné diskuse o důchodovém systému a jeho reformách napříč odbornou, politickou, mediální i občanskou veřejností. Komise v rámci nastolování témat k diskusi a upozorňování na problémy čerpala jednak z poznatků svých členů a spolupracovníků, ale také mnohdy z podnětů občanů. Odborné komisi se za dobu její činnosti podařilo přerámovat hodnotová východiska veřejné diskuse o důchodové reformě tak, že se v ní výrazněji prosadila i ta z jejího Mandátu vyplývající kritéria, která se v předcházejícím období nalézala spíše ve stínu pozornosti, nanejvýše kritérium zajištění přiměřených a důstojných důchodů.

7.1 Webová stránka

Odborná komise kladla veliký důraz na transparentnost a otevřenost, k čemuž po celou dobu své činnosti využívala web www.duchodova-komise.cz, kde je podrobně dokumentována celá její činnost. Web byl členěn do několika sekcí. První sekce „Aktuality“ přinášela vždy nejnovější a nejdůležitější zprávy týkající se činnosti komise napříč ostatními sekcemi. Sekce „Práce komise“ byla naplněna zejména pracovními materiály, které byly projednány, a zápisy z jednání. Tato sekce také obsahovala informace o plánovaných dalších jednáních a lze zde nalézt i zprávy o činnosti za jednotlivé roky. Další sekce s názvem „O komisi“ obsahovala Mandát, Statut a Jednací řád a informace o členech a spolupracujících institucích. V sekci „Média“ se nacházely všechny vydané tiskové zprávy a záznamy o zajímavých výstupech OK pro DR a jejích členů v různých médiích včetně odkazu na konkrétní výstupy. „Pro veřejnost“ byla sekce, pokrývající zajímavé doručené příběhy občanů a odpovědi na nejčastější otázky. V poslední sekci (English version) byly zveřejněny všechny základní dokumenty a výstupy v angličtině.

7.2 Komunikace s občany

Odborná komise se snažila co nejvíce vyjít vstříc i jednotlivým občanům. Pro jejich potřeby vznikl výše popsáný web, kde jsme zveřejňovali vybrané životní příběhy či podněty a doporučení. Předseda, vedoucí pracovních týmů i další členové komise se často zapojovali do neformálních diskusí o relevantních problémech důchodového systému a o návrzích na jejich řešení.

7.3 Spolupráce s médii

Odborná komise po svých jednáních pořádala pravidelné tiskové brífinky, kde sdělovala průběžné výsledky své práce. Tyto brífinky byly mnohokrát živě vysílány Českou televizí i Českým rozhlasem. Komise se snažila být médiím vždy nápomocna a pomáhala jim orientovat se v aktuálních diskusích a pracovních materiálech. Vysoká ochota členů včetně jejího předsedy komunikovat s médii je doložena na webu na stránce „Komise v médiích“.⁷

⁷ Viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=12.

8 Závěry a doporučení k pokračování důchodové reformy

Pokus o institucionalizaci dialogu politiků, odborníků a úředníků (a také představitelů zájmových skupin a občanské veřejnosti) o důchodové reformě, představovaný ustavením a činností Odborné komise, uspěl jen částečně (viz Přehled plnění konkrétních cílů a úkolů stanovených Mandátem). Zkušenosti z její práce tedy mohou být využity pro hledání takové podoby pokračování práce na důchodové reformě, která bude účinnější a povede rychleji k nalezení potřebné odborné a politické dohody i k jejímu průběhu do praxe.

Potřebná je především silná a trvalá podpora reformního úsilí ze strany vlády. Důchodový systém nemůže být dobře reformován bez trvalé a těsné kooperace několika resortů, především ovšem resortů práce a sociálních věcí a financí, zastřešovaných přímo Úřadem vlády.

Existuje propastný nepoměr mezi náklady na důchody v řádu stovek miliard korun ročně a nepatrným financováním relevantního výzkumu, tvorby potřebných analýz a prognóz, shromažďování a vyhodnocování potřebných dat a moderace veřejného diskurzu v řádu několika milionů korun. Výzkum a spolupráci relevantních aktérů je nutno koncipovat dlouhodobě, mezioborově, inkluzivně a s důrazem na jeho aplikační vyústění.

Institucionální základna práce na důchodové reformě by neměla být nadále závislá na ad hoc rozhodnutí jednotlivých vlád. Tvorba a realizace důchodové reformy je ze své podstaty kontinuálním procesem, který bývá přerывy a nejistoty způsobenými politickými turbulencemi zásadně poškozován.

Příprava důchodové reformy musí klást větší důraz na podporu trvalého dialogu politické reprezentace napříč politickým spektrem. Reprezentanti politických subjektů by měli být průběžně zasvěcováni do příslušné problematiky a měli by mít oprávnění a odpovědnost závazně se vyslovovat k jednotlivým tématům na společných jednáních a být motivováni k hledání a nalézání sdílených voleb – i za cenu dílčích kompromisů.

V průběhu práce Odborné komise bylo nashromážděno mnoho důležitých poznatků o problémech a dysfunkcích stávající a nezměněné budoucí podoby důchodového systému, ale i námětů na jejich řešení. Jen část z nich mohla být promítnuta do podoby návrhů schválených a předaných k posouzení a dopracování exekutivě a legislativě (viz Návrhy Odborné komise). Zbývající budou po pečlivém výběru a posouzení promítnuty do dokumentu *Tezaurus problémů a námětů k pokračování důchodové reformy*⁸ tak, aby nezapadly a mohly být využity v další fázi práce na v zásadě nikdy nekončící reformě českého důchodového systému.

⁸ Viz TEZaurus PRoBLÉmŮ A NÁVRHŮ K POKRAČOVÁNÍ DŮCHODOVÉ REFORMY (2017).

Zdroje

HLEDÁNÍ VYVÁŽENĚJŠÍHO ZPŮSOBU VALORIZACE PENZÍ. [Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2017. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/12/Cestovni-mapa-ceske-duchodove-reformy-1.-prosince-2015.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/12/Cestovni-mapa-ceske-duchodove-reformy-1.-prosince-2015.pdf)

KOALIČNÍ SMLOUVA mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017. Praha 2014. Dostupné z: [https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf.](https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf)

MANDÁT ODBORNÉ KOMISE PRO DŮCHODOVOU REFORMU. Praha 2014. Dostupné z: [http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/Mandat_Odborne_komise_pro_duchodovou_reformu.pdf.](http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/07/Mandat_Odborne_komise_pro_duchodovou_reformu.pdf)

POTŮČEK, M.: Cestovní mapa české důchodové reformy. [Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2015. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/12/Cestovni-mapa-ceske-duchodove-reformy-1.-prosince-2015.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/12/Cestovni-mapa-ceske-duchodove-reformy-1.-prosince-2015.pdf)

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Praha 2014. [Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove_prohlaseni_unor_2014.pdf.](https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove_prohlaseni_unor_2014.pdf)

PŘEHLED POZIC POLITICKÝCH STRAN A Hnutí K CESTOVNÍ MAPĚ ČESKÉ DŮCHODOVÉ REFORMY K 30. 11. 2016. [Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2016. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2016/12/P%C5%99ehled-pozic-politick%C3%BDch-stran-a-hnut%C3%AD-k-Cestovn%C3%AD-map%C4%9B-%C4%8Desk%C3%A9-d%C5%AFchodov%C3%A9-reformy-30.-listopadu-2016.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2016/12/P%C5%99ehled-pozic-politick%C3%BDch-stran-a-hnut%C3%AD-k-Cestovn%C3%AD-map%C4%9B-%C4%8Desk%C3%A9-d%C5%AFchodov%C3%A9-reformy-30.-listopadu-2016.pdf)

TEZAURUS PROBLÉMŮ A NÁMĚTŮ K POKRAČOVÁNÍ DŮCHODOVÉ REFORMY. Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2017.

[ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI ODBORNÉ KOMISE PRO DŮCHODOVOU REFORMU V ROCE 2016. Praha 2017. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2017/02/Zprava-o-činnosti-OK-za-rok-2016.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2017/02/Zprava-o-činnosti-OK-za-rok-2016.pdf)

[ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI V ROCE 2014. Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2015. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/01/Závěrečná-zpráva-o-činnosti-OK-2014.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/01/Závěrečná-zpráva-o-činnosti-OK-2014.pdf)

[ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI V ROCE 2015. Odborná komise pro důchodovou reformu. Praha 2016. Dostupné z: http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2016/02/Závěrečná-zpráva-o-činnosti-OK-2015.pdf.](http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2016/02/Závěrečná-zpráva-o-činnosti-OK-2015.pdf)

Příloha 1: Přehled členů a členek, spolupracovníků a spolupracovnic Odborné komise

Poznámka úvodem: Období členství je formálním vyjádřením příslušnosti k Odborné komisi. Intenzita participace jednotlivých osobností na její práci se pohybovala od účasti na jediném jednání až po velmi intenzivní průběžnou spolupráci.

jméno	příjmení	organizace	alternát	období členství
Politická reprezentace - stálé členství				
Jan	Bartošek	KDU-ČSL	Jan Kasal, Pavla Golasowská	2014–2017
Adolf	Beznoska	ODS	Lenka Kohoutová	2014–2017
Jana	Hnyková	ÚSVIT	Olga Havlová	2014–2017
Miroslav	Kalousek	TOP 09	Jitka Chalánková	2014–2017
Radka	Maxová	ANO	Jaroslava Jermanová	2014–2017
Miroslav	Opálka	KSČM		2014–2017
Roman	Sklenák	ČSSD		2014–2017
Experti - stálé členství				
Martin	Potůček	FSV UK		2014–2017
Otakar	Hامل	Ministerstvo zemědělství		2014–2017
Tomáš	Fiala	VŠE, katedra demografie		2014–2017
Vladimír	Špidla	Úřad vlády ČR	Marek Ondroušek	2014–2017
Jaroslav	Vostatek	VŠFS		2014–2017
Jaroslav	Šulc	ČMKOS		2014–2017
Lucie	Kozlová	Zdravotně sociální fakulta JCU		2014–2017
Jiří	Dolejš	KSČM		2014–2017
Daniel	Münich	CERGE-EI	Jiří Šatava	2014–2017
Tomáš	Kučera	PřF UK, katedra demografie a geodemografie		2014–2017
Sociální partneři - stálé členství				
Pavel	Juříček	Svaz průmyslu a dopravy ČR	Jitka Hejduková	2014–2016
Jan	Rafaj	Svaz průmyslu a dopravy ČR	Jitka Hejduková	2016–2017
Vít	Samek	ČMKOS	Hana Popelková	2014–2017
Jitka	Vítková	KZPS	Jiří Horecký	2014–2017
Vladislav	Vokoun	ASO	Miroslav Jára	2014–2017

Zájmová sdružení, profesní organizace - přidružené členství				
Vladimír	Bezděk	APS		2014–2016
Aleš	Poklop	APS	Tomáš Vystrčil	2016–2017
Pavla	Břečková	AMSP ČR		2015–2017
Jan	Hutař	Národní rada osob se zdravotním postižením		2014–2017
Filip	Král	ČAP		2014–2017
Marie	Oujezdská	Národní centrum pro rodinu	Petra Michalová	2014–2017
Zdeněk	Pernes	Rada seniorů ČR		2014–2017
Radka	Dudová	Česká ženská lobby	Lada Wichterlová	2014–2016
Jana	Brodani	Asociace pro kapitálový trh ČR		2015–2017
Zástupci veřejné správy a veřejných institucí				
Iva	Merhautová	MPSV		2015–2017
Tomáš	Machanec	MPSV		2014–2017
Jan	Škorpík	MPSV		2014–2016
Zdeněk	Fidler	MPSV	Lubomír Jokel	2015–2017
Hana	Končelová	MPSV	Jana Ryšánková	2016–2017
Martin	Pros	MF		2014–2015
Lenka	Jurošková	MF		2015–2017
Radek	Urban	MF		2014–2015
Michal	Franěk	MF		2014
Jiří	Beran	MF		2014–2017
Jana	Herboczková	MF		2014–2015
Irena	Kubátová	MF		2014–2017
Aneta	Karlíková	MF		2014–2016
Marcel	Pitterling	MF		2014–2017
Marie	Bílková	MF		2015–2017
Radmila	Malá	MF		2015–2017
Petr	Vrána	GFŘ		2014–2017
Radim	Bláha	GFŘ		2014–2017
Vilém	Kahoun	ČSSZ		2014–2015
Jiří	Biskup	MPSV, ČSSZ		2014–2017
Pavel	Krejčí	ČSSZ		2014–2015

Jana	Laumannová	ČSSZ		2014–2017
Eliška	Volfová	ČSSZ		2014–2017
Kryštof	Zrcek	ČSSZ		2014–2017
Anna	Šabatová	ombudsman	Jitka Černá	2014–2017
Martin	Zelený	ČSÚ		2016–2017
Terezie	Štyglerová	ČSÚ	Josef Škrabal	2014–2017
Petr	Staněk	ČNB		2014–2016
Pavel	Hollmann	ČNB	Petr Jíška	2016–2017
Zdeněk	Čech	Zastoupení EK v ČR		2014–2017
Přizvaní odborníci				
Petr	Hedbávný	FSV UK		2014–2017
Jan	Kaisrlík			2014–2017
Vojtěch	Krebs	VŠE		2016–2017
Zdeněk	Linhart	poradce ministryně Michaely Marksové		2014–2017
Jaromír	Baxa	Strana zelených		2014–2016
Štěpán	Mairovský	Strana zelených		2016–2017
Patrik	Nacher	Bankovní poplatky.com		2014–2017
Karel	Pelán			2014–2017
Jiří	Pešta	Svaz vojenských veteránů		2016–2017
Veronika	Rudolfová	FSV UK		2014–2017
Pavel	Rusý			2014–2017
Jiří	Schlanger			2014–2017
Radim	Valenčík	VŠFS		2014–2017
Miroslav	Zámečník	Boston Venture		2014–2017
Sekretariát OK				
Markéta	Havelková			2014–2017
Petra	Beránková			2014–2015
Markéta	Ročejdlová			2014
Radovan	Svoboda			2014–2015
Veronika	Finková/ Zápotocká			2015–2017
Helena	Morozová			2015–2017
Helena	Ježková			2015–2016

Tereza	Chmelíková			2016
--------	------------	--	--	------

Příloha 2: Přehled jednání orgánů Odborné komise

Počet jednotlivých jednání Odborné komise pro důchodovou reformu

	rok 2014	rok 2015	rok 2016	rok 2017
plénium komise	10	4	2	1
první pracovní tým	11	11	10	5
druhý pracovní tým	12	21	14	11
třetí pracovní tým	14	12	2	0
stálý seminář	0	7	5	1
pracovní konference	1	0	1	0

